

GLASTUINBOUW

NIEUWSBRIEF VOOR GLASTUINDERS IN DE NOORDOOSTPOLDER EN ZUIDELIJK EN OOSTELIJK FLEVOLAND

HOE WAS DE KWALITEIT VAN HET OPPERVLAKTE-WATER IN 2018?

Nederland staat voor een forse opgave om de landelijke doelstellingen voor vermindering van normoverschrijdingen door gewasbeschermingsmiddelen te bereiken. In 2018 moet het aantal normoverschrijdingen 50% lager zijn dan in 2013 en in 2023 zelfs 90% lager. Om de situatie in Flevoland in kaart te brengen onderzoekt Waterschap Zuiderzeeland de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Zo ook in de glastuinbouwgebieden in Almere, Ens en Luttelgeest. Resultaten van de metingen laten zien dat er ondanks de zuiveringsplicht te hoge concentraties middelen in het oppervlaktewater aanwezig

zijn. In de grafiek (pagina 2) zijn de resultaten van het aantal normoverschrijdingen in 2018 bij de meetpunten in de glastuinbouwgebieden weergegeven.

Gebiedsgericht meten

Om het aantal normoverschrijdingen door de glastuinbouw te verlagen is in 2017 samen met LTO Glaskracht het project 'Gebiedsgericht meten' in Almere gestart. Er is een voorlichtingsavond gehouden en er is een meetpaal in de haarvaten geplaatst. Het aantal normoverschrijdingen nam af van 7 in 2016 naar 2 in 2017. Het project is in 2018 uitgebreid naar de glastuinbouwgebieden in Luttelgeest en Ens. In 2018 was het aantal normoverschrijdingen hier lager dan in 2017. Een mooi resultaat.

In deze nieuwsbrief:

- Aanbrengen en verwijderen schermmiddelen
- Lozingsnorm meststoffen
- Milieu jaarrapportage
- Hoe en waarvoor kan ik maatwerk aanvragen?
- Surveillance opslag organisch materiaal
- Test gratis de kwaliteit van het water op en rond uw bedrijf
- Bespaar meststoffen door het voorkomen van emissie

WATERSCHAP
ZUIDERZEE LAND

UW WATERSCHAP

Welke middelen?

Een groot deel van de normoverschrijdingen in Almere, Ens en Luttelgeest betreft insecticiden als Tracer, Conserve, Oberon, Calypso, Admire en Pirimor. Een deel van de normoverschrijdingen (piperonyl-butoxide, 2,4-dinitrofenol en pendimethalin) zijn hoogstwaarschijnlijk niet aan de glastuinbouw toe te schrijven.

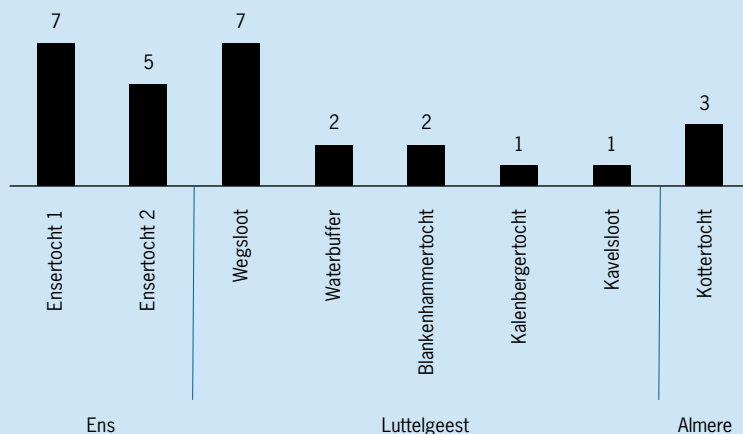
Extra metingen en surveillances in 2019

Ter verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater in de glastuinbouwgebieden in Flevoland blijft het waterschap in 2019 extra metingen uitvoeren. Daarnaast zullen er extra surveillances plaatsvinden. Tijdens de surveillances zal er gebruik gemaakt worden van een warmtebeeld camera. Hiermee kunnen we lozingen in het oppervlaktewater opsporen, die we vervolgens bemonsteren op eventuele verontreinigingen. ■

Medewerker waterinformatie neemt een watermonster

Aantal normoverschrijdingen per meetpunt in de glastuinbouwgebieden in 2018

Normoverschrijdende middelen in de glastuinbouwgebieden in 2018

Werkzame stof	Merknaam en toepassing	Aantal overschrijdingen
spinosad	Tracer, Conserve: gewas- en traybehandelingen tegen insecten	3
spiromesifen	Oberon: tegen spint en witte vlieg	3
thiacloprid	o.a. Calypso tegen luis en wittevlieg	3
piperonyl-butoxide	biocide	3
imidaclorid	o.a. Admire tegen luis, wittevlieg en trips	2
pirimicarb	o.a. Pirimor tegen luis	2
thiofanaat-methyl	o.a. Topsin tegen schimmels	2
teflubenzuron	Nomolt: tegen rupsen, Sciara en wittevlieg	2
2,4-dinitrofenol	afbraakproduct van vervallen herbicide DNOC	1
carbendazim	vervallen schimmelbestrijdingsmiddel	1
cyazofamide	Ranman Top: schimmelbestrijdingsmiddel	1
pendimethalin	onkruidbestrijdingsmiddel in o.a. uien en bloembollen	1
pyraclostrobin	Signum: schimmelbestrijdingsmiddel	1
thiamethoxam	Actara (gewasbehandeling) en Cruiser (zaadbehandeling) tegen insecten	1
indoxacarb (S-isomeer)	Steward tegen rupsen van motten en vlinders	1
permethrin	huishoudelijk gebruik tegen insecten	1
		28

AANBRENGEN EN VERWIJDEREN SCHERMMIDDELEN

Waterschappen, producent en LTO Glaskracht kregen vragen hoe om te gaan met de visuele verontreinigingen in oppervlaktewater bij het aanbrengen en verwijderen van schermmiddelen. Wat kan worden gedaan om deze verontreiniging te voorkomen? Naar aanleiding van deze vragen is een handreiking opgesteld. Hierin staan maatregelen en tips om verontreiniging van het oppervlaktewater te voorkomen.

Regelgeving

In het Activiteitenbesluit is opgenomen dat het reinigingswater van het kasdek niet in het riool mag worden geloosd en geen visuele verontreiniging in oppervlaktewater mag veroorzaken. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht.

Verklaring regelgeving

Visuele verontreiniging betekent dat er een duidelijk effect in oppervlaktewater waarneembaar is zoals bijvoorbeeld een witte verkleuring in het oppervlaktewater of op de bodem.

Voldoen aan de zorgplicht betekent bijvoorbeeld dat de zuurgraad of temperatuur van het oppervlaktewater niet in die mate mag veranderen dat dit een onaanvaardbaar effect heeft op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Daarnaast kunnen er eisen worden gesteld aan de chemische samenstelling van de schermmiddelen.

Maatregelen en tips

Om visuele verontreiniging in oppervlaktewater te voorkomen en om aan de zorgplicht te voldoen geven we de volgende maatregelen en tips:

Bij het aanbrengen van schermmiddelen

- volg aanwijzingen op de verpakkingen;
- houd rekening met de weersomstandigheden, ga geen krijt aanbrengen als er regen wordt verwacht;
- houd rekening met de minimale droogtijd, voorkom aanbrengen laat in de namiddag zodat het gekrijte kasdek nat de nacht in gaat.

Bij het verwijderen van schermmiddelen

- gebruik de juiste hoeveelheid reinigingsmiddel;
- vang indien mogelijk het reinigingswater op in het bassin of silo;
- zorg dat het lozingspunt van het hemelwater onder de waterlijn van het oppervlaktewater zit (een lozingspunt boven de waterlijn kan schuimvorming veroorzaken);
- overleg bij nieuwbouw over de locatie en hoogte van het lozingspunt. ■

LOZINGSNORM MESTSTOFFEN

Om onder andere de kwaliteit van het oppervlaktewater te beschermen, gelden er sinds lange tijd lozingsnormen voor meststoffen in drainwater.

De afgelopen jaren is de norm voor de maximale hoeveelheid stikstof in het te lozen drainwater enkele malen aangescherpt. Dit jaar blijven de lozingsnormen ongewijzigd ten opzichte van 2018. Een overzicht van de geldende normen staat in de tabel hiernaast.

Het waterschap ziet toe op de naleving van deze normen door controles op de

registratieverplichtingen voor bedrijven en de jaarlijks ingediende UO-jaar-

rapportage (Uitvoeringsorganisatie glastuinbouw en milieu). ■

Norm stikstof in kg per ha teeltoppervlak per jaar

Categorie	2018
Overige groenten	25
Anthurium, kuipplanten, perkplanten	25
Orchidee (Cymbidium)	38
Tulp, eenjarige zomerbloeiërs	50
Tomaat, kruiden	67
Komkommer, potplant, uitgangsmateriaal sierteelt, overig sierteelt	75
Aardbei, aubergine, paprika	100
Gerbera, Roos, uitgangsmateriaal groenten	125
Phalaenopsis, overige potorchidee	150

MILIEU JAARRAPPORTAGE

Jaarlijks rapporteert elk glastuinbouwbedrijf in Nederland de lozingsroute van de waterstromen en het gebruik van meststoffen aan het bevoegd gezag, via de Uitvoeringsorganisatie (UO) glastuinbouw en milieu. Deze rapportage moet jaarlijks vóór 1 mei zijn ingediend via www.uo-glastuinbouw.nl. De rapportages geven het bevoegd gezag meer inzicht in de relatie tussen lozingen en de waterkwaliteitsnormen.

Via de website

U kunt uw rapportage zelf op de website indienen of dit via een dienstverlener laten doen. Om zelf uw rapportage in te vullen gaat u naar de website van de UO-glastuinbouw. U logt in met uw UO-nummer en uw wachtwoord. Logt u voor het eerst in, dan kunt u zich hier ook registreren.

De rapportage moet vóór 1 mei zijn ingediend via www.uo-glastuinbouw.nl

In 2018 heeft 95% van de Flevolandse tuinders zijn milieu jaarrapportage ingediend bij de uitvoeringsorganisatie glastuinbouw en milieu.

Vragen

Heeft u vragen over de UO of de rapportageverplichting, ga dan naar www.uo-glastuinbouw.nl naar de veelgestelde vragen. Voor andere vragen kunt u contact opnemen met de servicedesk van de UO via servicedesk@uo-glastuinbouw.nl, telefoon 085 1045255. ■

HOE EN WAARVOOR KAN IK MAATWERK AANVRAGEN?

Algemene, landelijke regels

Vrijwel elk bedrijf heeft te maken met het Activiteitenbesluit milieubeheer. In het Activiteitenbesluit staan onder andere algemene regels met betrekking tot geluid, geur, lucht, bodem en (afval) water en is landelijk geldend.

Maatwerk is mogelijk

Voor de lozingen van afvalwater in oppervlaktewater is het waterschap het bevoegd gezag. Omdat de regels in het Activiteitenbesluit landelijk overal hetzelfde zijn, zijn deze niet altijd toegesneden op uw specifieke situatie. Hiervoor biedt het Activiteitenbesluit

een oplossing door middel van het stellen van maatwerkvoorschriften. Door maatwerkvoorschriften kan het waterschap, voor die gevallen waar het Activiteitenbesluit hierin voorziet en voor zover het ontvangende oppervlaktewater dit toelaat, soepelere (of strengere) lozingseisen opleggen of een algemene regel niet van toepassing verklaren.

Zelf aanvragen maatwerk

U kunt ook zelf maatwerkvoorschriften aanvragen. Dit is mogelijk op het moment dat u een melding indient voor het oprichten of veranderen van uw

bedrijf door dit te vermelden op het meldingsformulier.

Een melding kunt u indienen via de website www.aimonline.nl. Tevens kunt u per post of per e-mail (waterprocedures@zuidzeeland.nl) een verzoek indienen. Geef hierbij aan welke lozing het betreft, welke algemene regel van toepassing is en de reden waarom u hiervoor maatwerk zou willen ontvangen. ■

Het Activiteitenbesluit kunt u vinden op de website <https://wetten.overheid.nl> via de zoekterm 'activiteitenbesluit'.

Uit een container gelekte perssappen.

SURVEILLANCE OPSLAG ORGANISCH MATERIAAL

Het waterschap controleert jaarlijks een groot aantal glastuinbouwbedrijven in het beheergebied op de naleving van de artikelen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit betreffen volledige controles waarbij alle aspecten uit de regelgeving worden gecontroleerd.

Perssappen

Afgelopen jaar heeft team Watertoezicht naast het regulier toezicht ook een surveillance gehouden in het glastuinbouwgebied in Almere. De surveillance richtte zich specifiek op de opslag van organisch materiaal bij glastuinbouwbedrijven. Bij opslag van organisch materiaal bestaat het risico dat perssappen (vocht dat vrij komt bij de vertering van gewassen) uit het organisch materiaal, al dan niet vermengd met regenwater, uit de opslag lekken en in het oppervlaktewater terechtkomen.

“Bij opslag van organisch materiaal bestaat het risico dat perssappen uit de opslag lekken en in het oppervlaktewater terechtkomen.”

Gevaar perssappen

Perssappen bevatten hoge concentraties aan voedingsstoffen. Bij een lozing in oppervlaktewater onttrekken bacteriën zuurstof aan het water om de voedingsstoffen af te breken. Hierdoor kan zuurstofgebrek of zuurstofloosheid ontstaan met als gevolg dat het leven in het water afsterft. Wanneer tijdens de teelt ook gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt bevatten de perssappen veelal ook gewasbeschermingsmiddelen.

Resultaten

Bij vier bedrijven is een situatie aangetroffen waarbij risico's bestaan voor lozing van perssappen op oppervlaktewater, maar waarbij deze lozing op het moment van controle niet daadwerkelijk is aangetroffen.

Deze bedrijven zijn geïnformeerd over de negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater bij lozing van perssappen en gewezen op de verantwoordelijkheid om een dergelijke lozing te voorkomen.

Bij drie bedrijven is tijdens het controlebezoek daadwerkelijk een lozing van perssappen geconstateerd. Deze bedrijven hebben de lozing van perssappen uiterlijk binnen 24 uur moeten beëindigen.

Regelgeving

In het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn regels opgenomen met betrekking tot de opslag van organisch materiaal. Hierin staat onder andere dat perssappen niet op oppervlaktewater geloosd mogen worden. Het is wel toegestaan perssappen te lozen op het vuilwaterriool. Indien dit niet beschikbaar is moeten perssappen opgevangen worden en afgevoerd. ■

TEST GRATIS DE KWALITEIT VAN HET WATER OP EN ROND UW BEDRIJF

Waterschap Zuiderzeeland stelt gratis een aantal teststrips voor de Nitraat App beschikbaar. Bent u tuinder en wilt u zelf het nitraatgehalte in bijvoorbeeld het water meten, vraag dan nu een meetset bij het waterschap aan.

Doe-het-zelf

De Nitraat App is ontwikkeld door Deltares. Het is een goed voorbeeld van 'doe-het-zelf monitoring'; op relatief eenvoudige wijze kunt u een indicatie krijgen van het nitraatgehalte in het water. De Nitraat App is gratis op de smartphone te downloaden via de App Store van Apple of de Play Store van Android.

De meetset bestaat uit: een duidelijke gebruiksaanwijzing, een doosje met 25 teststrips om het nitraatgehalte in water te meten en een referentiekaart om de teststrip op te leggen om een scan te kunnen maken.

Welk water kan onderzocht worden?

Dat bepaalt u, het water kan een verschillende herkomst hebben:

- grondwater,
- oppervlaktewater,
- beregeningswater,
- afvalwater,
- effluent van IBA of septic tank,
- sloot naast mestopslag
- drainagewater,
- drainwater, enz.

Wat zegt de meting?

Nitraat is een waardevolle meststof en zit in kunstmest en in dierlijke mest. Teveel nitraat in oppervlaktewater is

niet goed, het zorgt voor algenbloei wat leidt tot groen en zuurstofloos water. Het waterschap meet zelf het nitraatgehalte in de glastuinbouwgebieden in Flevoland. Deze informatie wordt ook op de website aangeboden. Deze meetgegevens zijn uiteraard veel betrouwbaarder dan doe-het-zelf metingen, maar de gegevens zijn vaak ouder dan een jaar. Met de Nitraat App zijn meetgegevens minder betrouwbaar, maar wel actueel en op elke plek mogelijk. Het kan een indicatie geven dat nitraat uitspoelt of wijzen op lekstromen en verontreiniging door gewasbeschermingsmiddelen. De App kan heel goed en direct inzicht geven in het nitraatgehalte van verschillende waterstromen binnen een glastuinbouwbedrijf. ■

Vul de aanvraag voor de meetset in op www.zuiderzeeland.nl/aanvraagmeetset

De aanvragen worden beoordeeld op volgorde van binnenkomst, dus wees er snel bij!

BESPAAR MESTSTOFFEN DOOR HET VOORKOMEN VAN EMISSIE

Verlies van drain-drainagewater kunt u voorkomen door langs het oppervlaktewater (bv als het vriest) rond uw bedrijf te lopen. Ziet u waterstroompje waarvan u het bestaan niet afwist, onderzoek of bedenk dan waar deze vandaan kan komen en neem de nodige maatregelen.

Om helder te krijgen waar mogelijk nog meer emissie ontstaat kunt u zich de volgende vragen stellen:

- Heeft mijn drainsilo een overloop naar oppervlaktewater of riool?
- Heeft de drainput een overloop naar oppervlaktewater of riool?
- Met welk water worden de filters gespoeld en waar blijft dit reinigingswater?

- Zijn alle draingoten dicht? Zijn de eindstukken aanwezig en heel?
- Hangen er geen lekkende stekers naast de draingoot?
- Waar blijft het afvalwater (percolaat) tijdens de teeltwissel?
- Waar blijft het drainwater tijdens de start van een nieuwe teelt? ■

Colofon Redactie: Waterschap Zuiderzeeland. Fotografie: Waterschap Zuiderzeeland.
Vormgeving: Simons en Boom. Druk: OBT-Opmeer. www.zuiderzeeland.nl